

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al Asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarlon Roman Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500—; pentru particulari Lei 400—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300—. În străinătate Lei 800—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 6—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Director: **Constantin Popp.**

••••••••

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Noua lege a conversiunii. — Deficit și Dumping. — Capitalul național din Ardeal și problema conversiunii. — Conversiunea o lovitură de stat. — O propunere înțeleaptă. — Suspendarea deciziilor consiliilor de administrație. — Creditorii străini nu pot urmări pe debitorii cu portofoliu asanabil. — *Cronica*: Adunarea generală a „Solidarității”. Conversiunea și morala publică. Director la Banca Națională a României conversionist. Preschimbarea banenotelor de Lei 1000. Numerele indice pe Ianuarie. Banca de reescont și de lombard de stat în Cehoslovacia.

Noua lege a conversiunii.

După numeroase amânări, proiectul de lege al guvernului, privitor la conversiune, așteptat cu atâta interes, înfrigurare chiar, de toată lumea, debitori ca și creditorii, s'a dat în fine publicității.

Speranțele, ce am nutrit, că actualul partid la putere, bazat pe experiențele și greșelile de trist efect, ale antecesozilor săi și pe vechea sa rutină în materie de finanțe private și de Stat, va ști cum trebuie concepută și făcută conversiunea, pentru a fi de real folos Țării, nu s'au împlinit.

Increderea, ce am anticipat-o guvernului, că vom ajunge, în sfârșit, la o lege rațională și executabilă fără sguduirii prea mari a vieții noastre economice și financiare, s'a dovedit pripită. Ne-am ales cu o nouă și mare desiluzie, după atâtea, prin câte am trecut pân' acum, în ce privește rezolvarea problemei conversiunii datoritorilor.

Conform proiectului beneficiază de favorurile legii, adică de reducerea datoritorilor, debitorii agricoli dela 50% până la 70%, iar debitorii urbani dela 20%

până la 35%; de termine lungi de plată și de dobânzi reduse între 2% — 6%.

Creaștele creditorilor se amputează — cu consimțământul acestora, (?) un consimțământ obținut însă prin constrângere, creditorii fiind aduși prin lege într'o situație, că trebuie vrând, nevrând, să consimtă la o nedreptate, ce se comite în ce privește averea lor.

Se prevede recalculearea dobânzilor intrate de mult în patrimoniul creditorilor și chiar exproprierea dreptului de creaștă, de tot sau în parte, „pentru utilitate publică”!

Faptul, că o astfel de expropriere este în flagrant conflict cu art. 17 din Constituție, făuritorii legii îl ignorează, pur și simplu! Și nu este zi ca dispozițiile legii să nu fie lărgite în favorul debitorilor.

Clasele crușătoare, depunătorii băncilor și alimentătoarele în preponderanță a creditului, sunt și în aceasta nouă lege mașter tractate. Măsurile de ocrotire luate în interesul lor sunt insuficiente pentru a fi ferite de amputări dureroase pentru ele și păgubitoare creditului.

Acestea sunt, în liniamente generale, principiile noului proiect de lege, al guvernului, care intenționează să-l treacă prin parlament după desbatere de o zi, două.

Întârzierea, cu care s'a dat publicității proiectul și graba cu care guvernul voiește să-l treacă prin Corpurile legiuitoare, face aproape cu neputință ca el să fie studiat și aprofundat, după cuviință de cercurile interesate.

Părerea generală despre noua lege, este, că este *mai* rea decât antecesoarele ei. Nici acesta nu rezolvă în mod mulțumitor și definitiv problema conversiunii datorilor și nu va putea contribui, în forma sa actuală, nemodificată și neîmbunătățită la înviorarea vieții economice, la restabilirea încrederii și la refacerea instituțiilor de credit.

Singurul rezultat sigur al acestei noi legiferări nenorocite a conversiunii este sucombarea și ruina completă a numeroși creditori particulari, ca și instituțiuni și omorârea creditului!

Partidul actualmente la putere, vechiul și bineorganizatul partid liberal, în chestiunea conversiunii, cum se vede, nu poate menține disciplina între partizanii săi.

După zierele din capitală nu mai puțini decât 300 de deputați din majoritate au format o coaliție, spre a preinde în mod solidar o conversiune cât mai largă și înglobarea în lege a multor excepții!

Se repetează deci jocul dela conversiunile anterioare și ne aflăm din nou în fața unor noi lucrături și forțări de alterare, mutilare și adaptare a legii, poate bine intenționată și norocos concepută de guvern, în forma sa inițială, dar metamorfozată, diformată, ulterior în comisiuni, în întruniri ale șefilor organizațiilor județene ori în parlament.

Și aceasta nu după interesele superioare obștești, ale intereseilor economice și financiare, ale țării întregi și nu după comandamentele bunului simț și al moralei publice, ci după meschinele interese personale ale iluștrilor votanți a legii coalizați, ziși părinți ai patriei!

În privința aceasta ziarul „Argus” într'un număr recent ne oferă un tablou cât se poate de edificator și relevator, un tablou cu indicarea numelui a 38 de debitori, *parlamentari*, cari intră în beneficiile legii de conversiune, cu bagatela sumă de rotund Lei 167.000.000— deci câte Lei 4 milioane și mai bine pro cap.

Și tabloul nu este complet. Lipsesc din el încă numeroși parlamentari, mai mulți actuali și foști miniștri și câțiva alți înalți dignitari ai ambelor corpuri legislative. Astfel că suma, ce acești fericici debitori și fericitori de țară părinți ai patriei, își fac cadou, din agoniseala

și truda altora, se poate evalua, fără exagerare, la mai mult de un pătrar de miliard de Lei!

Unde este omul de autoritate, cu mână tare, care să trezească la realitate și să readucă la simțul de bună omenie pe atâția profitori ai situației lor?

Perspectivile, ce deschide noua lege a conversiunii instrumentelor de credit ale țării și în general creditorilor, sunt cât se poate de sumbre!

Deficit și Dumping.*)

Echilibrarea bugetelor noastre este totdeauna o chestie penibilă pentru titularul ocazional dela finanțe. Ghinionul lui cel mai mare este, că veniturile bugetare de obicei nu ating prevederile calculate. Dacă cercetăm șema bugetelor noastre, din cifrele cari ni se înșiră, ușor putem vedea, că principalele venituri, pe cari ne putem baza, sunt acelea din impozitele directe și indirecte, monopoliuri, drumuri de fier și vămi. Dintre acestea impozitele directe sunt acelea, cari se pot calcula cu aproximația cea mai mare, celelalte depinzând mai mult de dispoziția contribuabilului. Însă în genere încassarea impozitelor depinde de conjuctura economică. Ori, tocmai aci este cauza, din care dela stabilizarea leului încoace, miniștrilor noștri de finanțe li-a fost aproape cu neputință să fixeze veniturile, deoarece orice taxare la nivel cât de scăzut, era mâine desmințită de o scădere și mai mare a puterii de plată a contribuabilului, și o și mai mare reducere a consumului. Căci o țară unde nu se consumă, nu poate avea bugete escedentare. Azi toată lumea face economii, începând dela aperitive până la mălășuri. Călătoria pe CFR. este un adevărat lux, rezervat numai oamenilor bogați. Burghezul simplu nu mai călătorește decât atunci când e vorba de o chestie vitală. Sălile judecătorilor sunt goale: nimeni nu mai face procese, căci taxele de timbre sunt foarte mari; mai bine renunță la dreptul său. Urmarea este sporirea samavolniciei și decădența morală. Am ajuns se vede la culmea cea mai înaltă a taxelor și impozitelor posibile, dincolo de care nu mai e progres, ci numai regres.

Dar dacă contribuabilul nu poate plăti și consuma, aceasta este o chestie internă a țării, și urmează a se

*) Dumping — înseamnă combaterea concurenței comerciale, industriale și cucerirea deșeurilor prin vânzarea mărfurilor cu prețuri reduse în mod artificial, chiar și sub prețul de cost.

Efectele Dumping-ului pot fi provocate și prin stăer excepționale economice într'o anumită țară producătoare, fie că materia brută este extraordinar de eficientă, fie că puterile de muncă sunt eficiente. În acest caz se poate realiza și un profit.

vedea măsurile de luat, ca să nu ajungem la standardul de viață al Chinezului, care trăește cu un pumn de orez la zi.

În schimb datoriile Statului, și în special cele externe trebuiesc plătite, căci ne leagă contracte internaționale, este în joc prestigiul țării.

Este în deobște cunoscut, că dacă exportul unei țări debitoare este împiedecat din oarecare motive să se îndrepteze spre țările creditoare, atunci aceea țară nu poate plăti datoriile sale. Dacă țara creditoare vrea ca debitorul ei să rămână solvent, atunci nu poate face altceva, decât sau să cumpere mărfuri dela țara debitoare, aducând astfel însași concurența străină pe piețele sale, sau să-și apere cu vămi prohibitive producțiunea, și să renunțe la încasarea pretensiunilor sale.

Noi asemenea ne găsim în situația de a nu mai putea plăti datoriile noastre. Pentruca totuși să putem pluți la suprafață, am încercat două lucruri: să nu mai plătim decât parțial cupoanele scadente, provocând astfel negocieri cu creditorii noștri; și să încercăm a susține exportul nostru prin sistemul de compensațiuni.

Faptul că nu am plătit creditorilor noștri externi dobânzile și amortismentele convenite, a știrbit mult prestigiul nostru, și mândria noastră de a respecta angajamentele noastre financiare externe, cu toată criza ce s'a lăfșit peste întreaga Europa, a fost de foarte scurtă durată. Creditorii ni-au trimis experți pe cap, ca să se convingă despre posibilitățile noastre de plată.

Sistemul compensațiunilor în loc să înlesnească, a împiedecat și scumpit exportul, prin multitudinea formalităților și taxelor. Deci cu măsurile de până acuma am dat greș.

Balanța noastră comercială, care până eri era activă, a devenit azi pasivă. Deficitele bugetare cresc din an în an, și nu mai putem primi de nicăiri împrumuturi noi, ca să putem umplea golurile. Impozitele nu se mai pot spori, căci au ajuns la limita tuturor posibilităților.

Dar să presupunem că Statul și creditorii vor cădea de acord. Se va fixa din nou dobânda și vom plăti cu 1—2 miliarde mai puțin anual. Cine poate spune, până când va dura echilibrul câștigat? Nu sunt oare indicate măsuri mai eficiente pentru o tranșare definitivă a chestiunii bugetare? Să ne uităm împrejur, și să vedem ce fac alte state în cazuri similare, și să tragem concluziile folositoare pentru noi.

Toate țările, cari și-au văzut exportul periclitat și prețurile produselor în scădere, cu spectrul deficitelor în față, au procedat la dumpingul monetar. Statele Unite voiesc să micșoreze acoperirea metalică cu 40%; Canada vrea s'o reducă la 25%; Banca Reichului a ajuns de fapt deja la 7% etc. Dumpinguri clasice au făcut Rusia și Japonia.

Dumpingul rusesc a fost numai din partea mărfurilor, și avea un caracter mai mult politic; deci nu ne vom ocupa de el, mai cu seamă că scopul final,

adecă revoluționarea țărilor limitrofe, nu a fost atins. Nici chiar dumpingul în sine, fără laturea politică, nu a reușit, fiindcă a fost unilateral, și nu s'a extins și asupra valutei. Este de tot paradoxal, ca un stat care are scris pe steagul său lupta contra capitalismului, totuși să păstreze valuta de aur. Este o dovadă, că doctrina marxistă nu este aplicată cu toată sinceritatea, căci doar' aurul este baza capitalismului burghez.

Cu mult mai inteligent și totdeauna mai primejdios este dumpingul japonez. Japonia și-a deschis porțile civilizației europene în a. 1853 silită fiind de americani.

Pentru a face față cheltuielilor și investițiunilor, cari au fost necesare pentru modernizarea țării și pentru purtarea diferitelor războaie de cucerire, Japonia a contractat împrumuturi, cari se urcă azi la suma fantastică de circa 450 miliarde lei, din cari 120 miliarde datorii externe. Valuta de aur și balanța comercială pasivă, au produs și acolo efectele crizei dela noi. Dar cu toate acestea, angajamentele internaționale trebuiau susținute și datoriile plătite. Pentru a putea plăti, Japonia trebuie să exporteze un multiplu al exportului ei de până acuma. Ori cu o valută forte (care este numai un balast) și fără de escadențe de export, lucrul acesta nu se putea face. Dar cu simțul lor intuitiv, Japonezii au descoperit în curând unde este focarul crizei, și au procedat mai curând decât Statele europene și americane, la sanarea radicală a economiei lor naționale.

Prima măsură a fost devalorizarea Yen-ului, trecând dela baza de aur la baza de argint. Yenul de aur era egal cu 0.50 dolari aur; yenul de argint este azi egal cu 20 cenți la New-York, și pe piețele din Asia cu dolarul de argint din Hongkong. Dupăce în felul acesta s'a dat o primă de curs yenului, s'a procedat la organizarea producțiunii și comerțului de export.

Contrar sugestiunilor dela conferința muncii dela Geneva, de a reduce timpul de lucru la 40 ore săptămânal, japonezii au introdus timpul de 60 ore. Copiii se cumpără dela părinți când sunt de 7 ani, și se pun în serviciul industriei pe bani efțini. Un muncitor japonez primește în mediu 18—20 Lei leafă zilnică, pe când la noi primește dublu atâta. Materiile prime sunt efține din cauza aceasta și pentrucă nu există impozite sociale (Casa cercuală, pensii muncitorești, taxe de asigurări etc.) Nu este deci de mirat, că cu o valută depreciată, lefuri minime și materii prime efține, au reușit un dumping de export, care întrece cu mult pe cel rusesc, în ce privește multilateralitatea, acordarea, productivitatea și inițiativa.

Comerțul și exportul japonez au căpătat un avânt ne mai pomenit. Vapoarele japoneze transportează în toată lumea produsele industriei japoneze. Prețurile acestor produse sunt de necrezut. În Europa ceasurile de buzunar se vând cu 320 Lei **chilogramul**. Cu 18 Lei se pot cumpăra câteva părechi de ciorapi de mă-

tasă. Un automobil costă 25—35.000 Lei etc. Dumpingul acesta a alarmat toată lumea, și dacă e vorba de o „primejdie galbenă“, apoi primejdia aceasta este deja la porțile noastre. Numai că nu vine cum s'a crezut mai înainte, cu baionetele la pușcă, ci cu produse eficiente. In cele din urmă atacul japonez se îndreptează nu atât contra țărilor agricole, cât contra celor industriale, și în ce ne privește pe noi, nu e nevoie să ne alarmăm. Țările industriale să vadă cum pot să se descurce. Faptul acestui dumping bilateral este pentru noi foarte instructiv, și o dovadă, că da se poate devia dela receptele vechi valutare și economice, numai că trebuie găsită calea cea mai potrivită pentru fiecare caz.

Memorandul cu care guvernul nostru a primit pe experții trimiși de creditorii străini, este destul de elocvent pentru-ca să nu mai încercăm a înfrumuseța zădarnic starea lucrurilor. In el se spune clar și precis, că țara noastră nu mai poate plăti. Bugetele sunt permanent deficitare, cu toate camuflările încercate an de an, și exportul nostru care până acuma arăta escedente importante, a scăzut în așa fel, că nu mai putem plăti cu deize. In anul 1933 averea noastră națională a scăzut cu 4 miliarde (probabil în urma deprecierei cauzată de valuta aur). Balanța plăților externe pe timpul dela 1929—1934 arată un pasiv de 13,233 milioane Lei. O parte a fost acoperit cu noi împrumuturi. In timpul din urmă, pentru a putea face față plăților, a fost atacat chiar; și stocul de aur al Băncii Naționale, vânzându-se aur în valoare de 593 milioane Lei.

Nu stăm mai bine nici cu valuta. Acoperirea de aur și deize a valutei noastre era în anul de stabilizare 1929, de 15.931 milioane Lei. La 31 Decembrie 1933 era numai de 10.153 milioane Lei.

Ritmul de a plăti datorii vechi cu datorii noi, nu mai poate fi susținut, căci nimeni nu ne mai dă împrumuturi, și sunt o primejdie pentru Stat. In curând se vor convinge și oamenii noștri dela conducere, că numai o nouă politică economică ne poate salva, bazată pe o reformă radicală a valutei noastre, în sensul teoriilor lui S. Gesell, despre care a mai fost vorba în coloanele acestei reviste.

E. VANCU.

Capitalul național din Ardeal și problema conversiunii.

(Urmare.)

Capitalul național în Ardeal.

Pentru a nu putea fi suspectați de lipsă de obiectivitate — dat fiindcă este vorba de propria noastră cauză — vom lăsa să vorbească la acest capitol **ALTII** în locul nostru: *Faptele* noastre păstrate în documentele vremii.

Drept aceea, înainte de a trage vre-o concluzie în orice privință asupra instituțiilor românești de credit din Transilvania și, în legătură cu aceasta, asupra datoriei celor în drept de a le menține printr'un ajutor efectiv din partea Statului, să dăm întâietatea documentelor, lăsându-le să defileze ele întâiu, înaintea oricărei considerațiuni proprii.

Acestor documente le vor urma apoi datele statistice din vremurile noastre și numai în al treilea rând concluziile pe cari le vom trage noi.

Fiind foarte numeroase și sărăcia noastră de astăzi neîngăduind tipărirea unui volum de proporții corespunzătoare, suntem nevoiți să folosim numai câteva din aceste documente.

I.

Cari împrejurări au dictat înființarea instituțiilor de credit (românești) din Transilvania?

Sunt ele cu adevărat expresiunea unor necesități vitale ale poporului românesc din această provincie?

Care a fost SCOPUL PRINCIPAL, pe care l-au urmărit aceste instituțiuni?

Reproducem din „Rugămintea pentru aprobarea statutelor institutului de credit și de economii „Albina“ (înmanuată Excelenței Sale Domnului Ministru Szlavay în 3 Nov. 1870, prin plenipotențiații comitetului fondator dd. Antoniu și Alexandru Mocioni în persoană)“.

„Inalt ministeriu reg. ung. de agricultură, industrială și comerțiu!

„E un fapt negabil, că nu numai populațiunea comercială și industrială, ci și clasa AGRICOLĂ a unei țeri are în timpul prezent trebuință de mai mari capitale ca în trecut, dacă e ca să-și poarte economia cu succes; dar asemenea e cunoscut, că pentru AGRICULTORI și posesori de bunuri nemișcătoare e foarte greu, ba în cele mai multe cazuri imposibil, de a-și procura mijloacele bănești necesare pentru extinderea economiei și pentru ameliorarea moșiei lor **PRE LÂNGĂ ATARI INTERESE, CARI SĂ STEA ÎN PROPORȚIUNE ACCEPTABILĂ CUPRO-VENTUL (venitul n. aut.) VEROSIMIL DIN VIITOR.**

„In adevărata cunoaștere a trebuințelor și intereselor lor, comercianții și meseriașii de prin cetățile noastre au adoptat principiul ajutorinței proprii și au creat numeroase re-

„uniuni de credit, cari produc rezultate surprinzătoare.

„Pe când așadar locuitorii din cetăți, a căror avere să mărginesce de mulțori mai numai în puterea lucrului lor, să bucură între concetățenii lor de un credit personal, **LOCUTORUL DELA SATE**, care pe lângă puterea brațelor unei familii întregi, mai are de proprietate a sa, casă, curte, moșie, animale și provisiuni, când vine în lipsă de bani, este expus fără de nici un ajutor exploatațiunii cămătarilor.

Din „Programul institutului de credit și de economii „Albina“ (Luna Iulie 1871)
Monografia „Albinei“ pag. 98:

„Examinând starea lucrului la noi, aflăm că în privința culturii spirituale a poporului nostru, deși nu s'a făcut încă totul față cu numeroasele trebuințe, s'a făcut totuși ceva; începutul este bun și promite rezultate. Inșă cu respect la interesele materiale ale poporului nostru nu se făcu încă absolut nimica, ce ar împăca cât de puțin cerințele timpului.

„Progresul nostru în această direcțiune e staționar, ce în viața popórelor este identic cu regresul.

„Și totuși nu se póte nega, că ați mai mult ca ori-când dela bunăstarea materială a unui popor se condiționează tótă cultura, viața și pozițiunea lui.

„Terenul economiei naționale nu mai póte fi așadar îndelung ignorat și negles din parte-ne, fără de a păcătui contra celei ânte și mai sânte datorințe a **CONSERVĂRII** proprie.

„Considerentele aceste ne-au fost motorul principal, când ne-am rezolvit, a împlini una din cele mai simțite trebuințe și a lua inițiativa înființării unui institut de credit și de economii sub numele „Albina“.

„Nu negăm, că în țerile nóstre există mai multe institute de credit și casse de economii; din contră constatăm cu bucuriă, că atari așezăminte s'au sporit în anii din urmă cu deosebire. Inșă de cele mai multe din acele institute se folosesc mai cu sémă clasele comercianților și industriașilor din cetăți și proprietarii cei mari. **Éra institute, destinate pentru clasa cea mai număroasă și mai însemnată a poporului nostru pentru AGRICULTORI, ȚERANI, PENTRU PROPRIETARI MICI DELA SATE, întocmite după trebuințele acestora, lipsesc, durere, cu totul.**

„Deși institutul, ce vrem a chieama în viață, nu eschide pe nici o clasă dela folósele lui; totuși scopul seu principal, după cum acesta e expres în § 1 al statutelor, este: A procura **POPORULUI ȚERAN** mijlócele banali necesare pentru purtarea și desvoltarea economiei sale a deștepta într'insul spiritul de economiă, a ridica creditul real și astmod prin operațiunile sale a promova interesele economiei naționale.

„Mărturisim, că nu cunoșcem astăzi trebuiță mai urgentă la poporul nostru, ca acesta.

„Fiă-ne permis, a aminti aici o singură împrejurare: abuzul înfricoșat ce fac astăzi mulți usurari între poporul țeran: 50 și 100% interese după sumele împrumutate nu mai sunt astăzi raritate. Ce mirare, decât întreg progresul material își află la noi o pedecă capitală aci.

Din statutele „Albinei“:
(Monografia „Albina“ Pag. 143).

„PARTEA SPECIALĂ“

„Cap. X“.

„Desore formarea reuniunilor de credit pentru participanți“.

„§ 86. Spre a face ca poporul țeran să se póta cât mai mult folosi de bunățile institutului și spre a mijloci pentru scopul acesta o legătură necurmată între institut și acel popor, institutul înființază, în cercul activității sale (art. 4). reuniuni de credit pentru participanți“.

Și acum iată și felul în care s'au pus în aplicare cele de mai sus, încă din primul an de activitate; **FAPTELE** însăș:

Astăzi chiar, când Albina a trebuit să sară și în ajutorul comerțului și industriei românești înciripate după războiu, ea are un portofoliu ȚĂRĂNESC (în polițe dela Lei 1000—20.000) în valoare de Lei 549.000.000 (aproape jumătate din activele sale).

Dar pentru a nu ne servi numai de exemplul „Albinei“, reproducem la anexe un tablou complet despre creanțele agricole ale celor mai de seamă bănci românești din Transivania (Vezi tabloul Nr. 1).

În lumina acestor documente, ne luăm voie — ținând seamă și de alte adevăruri istorice bine cunoscute — să facem următoarele considerațiuni în legătură cu cele trei chestiuni de mai sus:

Iobăgia țăranului din Ardeal a fost desființată în anii 1848. Dar situația acestui țăran, și în special a țăranului român după această operă de emancipare, nu era câtuși de puțin de invidiat.

Căci desființarea iobăgiei nu a fost urmată și de o operă de împrumutare largă, care să fi pus pe acest țăran în situația de a putea trăi nestingherit pe urma roadelor muncii sale. Latifundiile mari au rămas și mai departe în ființă. Ele au fost desființate definitiv numai după reforma agrară de după războiu.

Mai puțin s'a dat acestui țăran vre o mână de ajutor pentru înjghebarea unui inventar agricol, absolut necesar la începutul oricărei gospodării.

Situația țăranului din Ardeal după emanciparea sa din iobăgie prezintă o oarecare asemănare cu situația țăranului din Vechiul Regat, cu deosebirea, că pe lângă lipsa unui inventar agricol, țăranul din Ardeal nu dispunea nici de pământul, care să facă posibilă satisfacerea trebuințelor sale.

Astfel țăranul român de dincoace de munți, după revoluția din 1848, s'a ales doar cu sufletul din el și cu puterea brațelor sale. Și aceasta însemna mult prea puțin pentru un popor subjugat politic. Forța sa de rezistență era astfel redusă la minimum. Cămătăria, care în acele timpuri înflorea din belșug, gâtuind pe țăran, amenința cu o nouă iobăgie.

Trebuia creată deci o posibilitate de traiu celei mai numeroase pături a populației din Ardeal. Și această posibilitate nu putea fi alta, decât împlinirea ideii de credit. *Un astfel de credit, ale cărui dobânzi — după cum spunea Visarion Roman în cererea formulată către guvernul maghiar la 1870 pentru acordarea autorizației de înființare a institutului „Albina” — să fie în proporție cu venitul, de care se bucura țăranul pe urma roadelor pământului muncit de el.*

Acest credit nu erau dispuși să i-l acorde străinii. Trebuia deci o inițiativă românească, care să acumuleze capitalurile aflătoare în mâini românești și să le împartă apoi cu mână largă țăranului, care în lipsa mijloacelor materiale necesare înjghebării și desvoltării gospodăriei sale, era amenințat cu ruina și materială și sufletească.

Iată rostul apariției băncilor românești din Transilvania.

(Va urma.)

ILIE OLTEANU.

„Conversiunea“ o lovitură de Stat.

Este deja al treilea an de când așa numita lege de „conversiune“ ține în fierbere întreaga țară. Aceasta fierbere s'a potențat în toate clasele sociale, harnice, strângătoare și productive de când a transpirat știrea, că în noul proiect de lege al „conversiunii“ se dispune amputarea creanțelor sau renunțarea la o parte din creanțe.

Aceasta „amputare“ sau „renunțare“ însă este un fapt neadmisibil de constituție, neaplicabil și ne-executorie. Tot asemenea trebuiesc calificate și moratoriile abuzive, ce nu corăspund unei necesități strict imperioase și indispensabile, prin cari moratorii se eludează și baljocurește, în mod temerar și fără rușine, dreptul sacru de proprietate al cetățeanului, modest și harnic, care își agonisește pâinea de toate zilele în sudoarea feței sale.

Constituția noastră garantează expres și categoric dreptul de proprietate al fiecărui cetățean. Nici legislațiunea nici guvernul nu poate confisca cu forța acest drept de proprietate consacrat de constituție.

Executarea acestei intențiuni sau chiar și numai încercarea în această direcțiune nu este numai o răfăcire funestă, ci ea constituie evident o lovitură de stat, care va trebui să atragă după sine sancțiuni.

Nimeni nu poate călca în picioare nepedepsit drepturile sacre de proprietate ale cetățeanului. Nici guvernul și nici particularii nu pot veni înaintea parlamentului cu proiecte de legi, ce conțin dispozițiuni interzise categoric de constituție.

Guvernul sau legislațiunea violând legalitatea și pierzând ele astfel caracterul legalității, vor pierde înaintea cetățenilor violați în drepturile lor sacre autoritatea și în consecință aceștia din urmă se vor simți îndreptățiți a nu li se mai supune. Ei vor fi provocați la lupte crâncene din cauza violării drepturilor lor. În lupta lor dreaptă și onestă de legitimă apărare, despre care însuși Cicero zice că este un drept natural al omului, — ei vor uza de toate armele, ce li le dă lor dreptul pozitiv și natural. — „Vim vi repellere omnes leges omniaque jura permittunt“.

Un bun guvernament cu iubire de țară și de popor reglementează clar, simplu și precis prin lege la timpul său înainte de toate și maximumul de interese, ce se pot percepe în mod legal după un capital împrumutat și nu lasă loc incertitudinii pentru a se produce intrigi și certe între diferitele clase sociale.

Pentru-ce n'au reglementat acest maximum guvernele la timpul său? Casus nocet domino?

Stările de lucruri de mai sus ce poartă în sine evident caracterul profunde decadențe a sentimentului de drept, au ca consecință inevitabilă anarhia, haosul, distrugerea țării. Se impune deci, ca imperativ sever acum în ceasul al unsprezecelea, că atât guvernul, cât și parlamentul să reintre în legalitate,

care singura este garanția liniștei și ordinii în stat și să renunțe necondiționat, atât la amputarea neconstituțională și inadmisibilă a creanțelor, cât și la darea de moratorii păgubitoare.

(Brașov)

Dr. IOAN MOȘOIU,
fost Consilier la Înalta Curte
de Casație, notar public

O propunere înțeleaptă.

Pornind dela faptul, că în legislațiile anilor ul-timi, cari s'au ocupat cu chestiunea conversiunii datorțiilor agricole întâiu și pe urmă cu conversiunea tuturor datorțiilor, proiectele guvernelor au eșit din cor-purile legiuitoare cu totul mutilate și anume așa, că nu mai aveau în vedere interesul general al vieții eco-nomice ale țării în prezent și în viitor, ci în bună parte interesele particulare, a celor-ce au votat legile — dl Prof. universitar N. Dascovici, publică și repetă în ziarul „Argus“ o propunere înțeleaptă, pe care o redăm, fără însă a ne nutri cu iluzia că ea va fi rea-lizabilă:

„O lege de conversiune a datorțiilor votată chiar „de datornici, IN FAVOAREA LOR, nu-i o lege în-temeiată pe drept, CI O SIMPLĂ HOTĂRÂRE „POLITICĂ INTEMEIATĂ PE FORȚĂ.

„In Statul de drept, unde legea ține seamă de „toate interesele legitime ca și de comandamentele „morale, O LEGE DE CONVERSIUNE MODEL „ROMÂNESC NU POATE FI INGĂDUITĂ. Ro-„mânia continuă încă să fie un Stat de drept și „are pretenția să fie socotită astfel în comunitatea „internațională a Statelor civilizate.

„Prin urmare trebuie să se stabilească de pe „acum că deputații și senatorii, sunt excluși dela „beneficiile legii de conversiune. Cu o asemenea „hotărâre, prevăzătoare și onorabilă, multe din in-„fluențele de odinioară, ca și din piedecelile actuale, „vor fi înlăturate și conversiunea definitivă se va „putea vota de îndată“.

Suspendarea deciziunilor consiliilor de administrație.

La tribunalul Ilfov s'a desbătut nu de mult o cerere interesantă.

Un acționar a unei societăți anonime a cerut tribunalului, ca prin ordonanță prezidențială să ordo-neze suspendarea executării unor deciziuni luate de Consiliul de administrație a societății ca fiind ilegale și păgubitoare pentru acționari. A mai cerut ca tri-bunalul să dispună convocarea unei adunări generale, hotărârii căreia să se supună spre deliberare și de-cidere chestiunile, cari au format obiectul decisiunilor incriminate.

Chestiunile de principiu erau dacă dispoziția art. 165 din Codul de comerț, referitoare la suspendarea de către președintele tribunalului a deciziilor adu-nării generale, poate fi aplicată ori nu și deciziilor Consiliului de administrație. Mai departe dacă este ori nu admisibilă, „în principiu“ ca justiția să emită o ordonanță prezidențială de refere pentru luarea de măsuri urgente și în materie de conducere a socie-tăților anonime.

Tribunalul Ilfov a găsit, că nu este posibil să se ceară suspendarea deciziilor Consiliilor de adminis-trație în baza art. 165 cod comercial, care nu se aplică decât deciziilor luate de adunarea generală a acționarilor.

A declarat însă admisibilă, în principiu, cererea de ordonanță prezidențială de refere, cu o singură condiție, anume: să existe o primejdie a unui drept atât de iminentă și de iremediabilă, încât luarea de măsuri urgente de către președintele tribunalului să se impună ca o necesitate urgentă.

În cazul concret, de care s'a tratat aici, tribu-nalul însă n'a găsit necesară intervenția sa și a res-pins cererea acționarului reclamant.

Creditorii străini nu pot urmări pe debitorii cu portofoliu asanabil.

Înalta Curte de casație s. II în complet de di-vergință — sub preșidenția dlui Const. G. Rătescu — a statornicit zilele trecute o prețioasă interpretare ju-risprudențială în materia chinuitei legi a asanării da-toriilor.

Recurentă era „Casa de Păstrare Valea Crișului“ din Aleșd (Bihor).

Aceasta ataca prin recurs decizia instanței de fond ce admisesese cererea de executare silită între-prinsă de creditorul Muray Berk, împotriva ei, consta-tând că acesta fiind cetățean străin, american, este exceptat de legile de asanare, care hotărâse că deci nu i s'ar putea opune nici măcar faptul că deține portofoliu asanabil de peste 30 la sută, ce ferește pe debitorii din această categorie de riscurile executării, de oarece excepția legii se întinde în favoarea cre-ditorilor străini chiar și sub acest aspect.

Debitoria a susținut că rău s'a admis execu-tarea ei — din moment ce se constată că deține por-tofoliu asanabil de peste 30% — deoarece, conform art. 122, 52 și 9 și potrivit spiritului legilor de asa-nare de până acum și rosturilor lor, — legiuitorul a înțeles să creeze un statut, un regim, special, de ocrotire, în favoarea instituțiilor de credit bancar ce dețin portofoliu agricol, de peste 30% din activul lor, pe baza căruia nici chiar creditorii străini, (ex-ceptați sub alte raporturi dela aplicarea acestor legi) nu sunt exceptați însă în ce privește instituțiile sus-

pomenite, contra cărora deci nici chiar aceștia nu pot întreprinde vre-o măsură de executare silită a creanțelor lor.

Inalta Curte a admis acest punct de vedere și a casat fără trimitere decizia atacată.

CRONICA

Adunarea generală a „Solidarității”, convocată pe ziua de **Duminecă, 25 crt.** a fost amânată pe timp nedeterminat. Asemenea ședința Direcțiunii „Solidarității”, ce era să se țină în ziua premergătoare 24 crt.

Conversiunea și morala publică. Într'un judicios articol publicat sub titlul de mai sus, în „Argus” (Nr. 6277 dela 12 crt.) dl N. Dacsovic, scrie:

„Fiind vorba de o conversiune prin intervenția Statului este nevoie să nu se piardă din vedere *ocrotirea intereselor legitime și nici comandamentele moralei publice*”.

Orice lege, ca să-și merite denumirea și autoritatea suverană, în Statul de drept, caută să țină seamă de interesele legitime și de poruncile moralei; — altfel, textul legii apare ca un simplu act de putere politică, expresie lipsită de autoritate.

Vrem să spunem că legiuitorul va trebui să prevadă dispozițiuni restrictive dela beneficiile generale și automate ale conversiunii, pentru toate acele cazuri în care reaua voință, reaua credință și chiar necinstea debitorilor, față de creditori, se pot dovedi, cu ușurință și cu prisosință, fiindcă intervenția legiuitorului, în materia datoriilor particulare, s'a impus ca o necesitate pentru mântuirea factorilor utili producției naționale, dar loviți mortal de împrejurările fără pereche în istoria economică a omenirii, nu-i nici drept și nici moral să beneficieze de această intervenție și în dauna creditorilor de bună credință acei debitori, cari pot plăti, „DAR NU VOR SĂ PLĂTEASCĂ”.

Și în continuare scrie:

Și tot ca o măsură de morală publică și de prevedere politică, socotim că **TREBUE SCOȘI DELA BENEFICIILE CONVERSIUNII MEMBRII CORPURIILOR LEGIUITOARE, CARI AU SĂ VOTEZE LEGEA.** Ar fi mai mult decât o îndelicateță să se poată spune, vreodată, mai târziu, că legea finală de conversiune din 1934 A FOST O MĂSURĂ LUATĂ DE PARLAMENTARI DEBITORI ÎN DAUNA CREDITORILOR.

Morala publică burgheză are legile ei, peste care nu putem trece așa de ușor. Morala aceasta a fost grav palmuită prin cea dintâi lege de conversiune, precum și prin alătea alte măsuri legislative de intervenție în materia datoriilor particulare, cu care am fost dăruiți în anii din urmă.

România, Stat de drept, așezat pe temelii individualiste și burgheze, trebuie să revină, de îndată și cu o energică hotărâre, la principiile moralei publice burgheză, dela care se îndepărtase de câțiva ani, printr'o adevărată răfăcire a conducătorilor ei”.

Director la Banca Națională a României, conversionist. Într'un raport asupra unui Congres recent al agricultorilor din Brătla, cetim în „Argus” Nr. 6271 dela 7 crt. o știre interesantă și nostimă în acelaș timp.

„*Di Anghel Daniel, directorul Băncii Naționale filiala locală, a preconizat o reducere a datoriilor cu 50% și 80%.*”

Strajnic paznic și apărător al creditului acest director la prima instituție de credit a țării.

Li este cunoscută conducerea centrale a Băncii Naționale aceasta atitudine a directorului ei de filială, atitudine în crasă contradicție și cu moralitatea și cu interesele însăși a băncii, în serviciul căreia este preconizatorul? Nu are nimic de zis?

Preschimbarea bancnotelor de Lei 1000. Terminul pentru preschimbarea bancnotelor de Lei 1000 tip vechi, expirat la 1 crt. a fost prolongit până la 1 Aprilie 1934.

Numerele indice pe Ianuarie a. c. După ziarul „Argus”, în Ianuarie a. c. au fost mai scumpe decât în August 1916:

Alimentele de 31.07 ori, îmbrăcămintea de 29.65 ori, diversele incluziv chiria de 29.25 ori.

Iar în București costul vieții a fost în Ianuarie 1934 de 29.99 ori mai scump decât în August 1916.

Bancă de reescont și de lombard de stat în Cehoslovacia. Pentru refacerea creditului și reorganizarea instituțiilor de credit din Cehoslovacia, guvernul din Praga înființează o bancă de reescont și de lombard cu sediul în Praga.

Capitalul social este proiectat cu 100 milioane Coroane cehe, pus la dispoziție de stat.

Afacerile principale ale acestei bănci vor fi:

1. Preluarea de polițe imobilizate, acoperite cu gaj sau ipotecă dela instituttele financiare.
2. Va primi în lombard efecte din portofoliul băncilor pe lângă condițiunile obicinuite.
3. Va angaja asanarea institutelor financiare imobile și a întreprinderilor din cointerесаția acestora, cât și lichidarea lor.